

Financiranje vzdrževanja idrijskega rudnika ostaja negotovo

Vlada bi nadzirala stroške, v jami pa naj dela Berkmandelc

Vzdrževanje petih kilometrov rudniških rovov s prevoznimi progami, ventilacijskim in vodnim črpalnim sistemom, okoljski monitoring, upravljanje z Unescovo in državno dediščino in petih stavb s turističnim rudnikom, je del nalog, ki jih opravlja 12-članska ekipa Rudnika živega srebra v likvidaciji. Denarja zanje niti po rebalansu državnega proračuna nima zagotovljenega. Pač pa so se v medijih razširile dezinformacije o potratnosti ekipe. Državi, lastnici rudnika, ki ima v rokah škarje in platno za gospodarjenje s svojo lastnino, to očitno ustreza.

"Joj, samo ne sedaj, ko moram teči v turistični rudnik in prevzeti obiskovalce," se je po prihodu iz živosrebrne jame hitel iz delavske v praznično rudarsko obleko preoblečiti rudar **Gordan Stepančič**. Z njim smo se hoteli pogovoriti o tem, kako poteka njegov delavnik. Podobno je bilo že prej z vodjem ekipe rudarjev, vzdrževalcev, **Robijem Majnikom** in v.d. direktorico Centra za upravljanje z državno dediščino - CUDH_g **Tatjano Dizdarevič**. Med obiljem različnih nalog, ki jih opravljajo, smo za pogovor potrebovali kar precej usklajevanja.

Za vzdrževanje, ki ga utemeljujejo več sto strani obsegajoči elaborati, naslonjeni na zakone RS, niti po rebalansu državnega proračuna nimajo zagotovljenega denarja. Namesto tega so bili deležni niza očitkov o svoji potratnosti in preplačanosti. Skupaj z Idrijo imajo le nedorečeno zagotovilo Vlade RS, da denar, ob skrbnejšem nadziranju stroškov, bo. Da so dezinformacije dobile pridih verodostojnosti in so se ljudje lahko na veliko zgražali nad potratneži, je bila navržena še laž o visoki porabi denarja za pravnike.

"Delamo, a imamo počasi vsega dovolj!"

Ko je Stepančič pozno popoldne odložil še tretje

delovno oblačilo ta dan - tokrat škrate Berkmandelca, v vlogi katerega razveseljuje otroke v turističnem rudniku - se je le ozrl proti sedmi jutranji uri, ko se je spustil v jašek Inzaghi. *"V jašku, ki je pomemben zaradi prehodnosti transportnih poti, je polno vode. Vdira skozi preperelo železno kanalizacijo in s še dvema kolegoma smo se lotili zamenjave železnih s plastičnimi cevmi. Ni hec spraviti vseh cevi v jamo in iz nje, a še neprimerno težje je, ko dvigujemo črpalke za remont na površje. To traja ves mesec in je vražje naporno. Potem pa veste: turistični rudnik, Berkmandelc ... Saj ne, da bi imel občutek, da sem preobremenjen, a kritike bolijo. Zelo nevarna negotovost še bolj,"* je razmišljal Stepančič.

"Vsak od nas ima več zadolžitev in opravlja vrsto del. Sodelavca, ki je pri prenašanju lesa dobil kilo, sem ravno danes razporedil na barvanje oken na naših stavbah. Kot vodja vzdrževanja primem tudi za metlo, če je potrebno. Ko opravljam okoljske meritve, se dnevi stikajo z nočjo. Ne zaradi terenskega dela, ki mi je nazadnje pokazalo povečan, 3,5 centimetrski horizontalni pomik Poljančevega griča proti Idriji, pač pa zaradi poznejših izračunov in skrbi, kaj v jami najprej postoriti, da bi premike zajezili. Čeprav sami naredimo vse, kar lahko, nam denarja zmanjkuje na vseh koncih in krajih," je povedal Majnik.

Po zakonu in programih naj bi rudnik vzdrževalo najmanj 17 delavcev. *"Težko je, ker nas je malo. Za določena dela, denimo ko spravljamo les za tesarbo v jamo, ne sme manjkati nihče, saj nam sicer ne bi uspelo. Stiskamo zobe, a je to ob negotovosti vse prej kot lahko,"* je dodala Tatjana Dizdarevič.

Črpanje vode iz jame pač ne pomeni samo vklopa črpalke

"70.000 evrov za pravne storitve" se je glasil masten mednaslov v enem od dnevnih časopisov. Po njem so se vsule pripombe šokiranih bralcev, katerih kratek povzetek je, naj se iz rudnika črpa voda, vse ostalo delo pa organizira ceneje.

V resnici je rudnik v zapiranju za pravnike porabil 2400 evrov in to navkljub obsežni in zapleteni prodaji rudniških idrijskih zemljišč in obmorskega počitniškega centra. Spraševati se, kako in zakaj je znesek v podatkih, ki so jih dobili novinarji, narasel za skoraj tridesetkrat, nima smisla. A dejstvo je, da rudnik finančnih izkazov ne skriva in jih je, podobno kot nam, pripravljen razložiti tudi novinarjem drugih medijev.

"Če je laž, skupaj z razpredanji o naši preplačanosti, namenjena pritiskom javnosti na zniževanje stroškov in postopno ukinitve denarja za vzdrževanje rudnika, je to resnično nevarna igra. Vsaj tako tudi neznanje o obsežnosti vzdrževanja rudnika. Gre za 4699 metrov rovov, od vseh le 529 metrov nepodgrajenih, ki jih moramo sproti obnavljati. Prav tako proge, vertikalne jaške, ki so nujni za prehode in prezračevanje. V turističnem rudniku si ne

smemo privoščiti napake, v preostalem delu jame pred udiranjem prog, pokanjem sten tudi zamižimo oziroma jih popravljamo, ko nam to čas dopušča," pripoveduje Majnik.

Črpanje vode žal ne pomeni le vklopa črpalk, ampak ob vzdrževanju jame tudi po njej razpredene strojne, elektro in ventilacijske opreme. Ker je država rudarsko in z njim povezano znanje zapravila in je polovica vzdrževalcev pred upokojitvijo, je že to, brez letošnjih zapletov, dovolj velika zanka pred bodočo varnostjo Idrije.

Dva milijona evrov z enega razpisa, še več denarja pa izgubljenega

Dizdarevičevo, inženirko rudarstva, smo prosili, naj nam razkrije svojo plačo. *"Moja osnovna neto plača je 1200 evrov, skupaj z dodatki dobim nekaj več. Po zakonu so, vsak za svoje osnovno delovno mesto, ne pa za vsestransko opravljanje vseh del, plačani tudi ostali. Sama sem, denimo, vodja varnostne službe in reševalne postaje, vodja monitoringa in vzdrževanja dediščine. Naziv v.d. direktorice CUDHg je samo prazno ime, saj je Center brez denarja in v popolni negotovosti,"* je povedala.

Ker je skupaj s sodelavci uspela pridobiti dva milijona evrov za revitalizacijo topilniškega kompleksa na razpisu norveškega mehanizma, bo do zaključka njegove obnove s sodelavko polovično plačana iz tega projekta.

Nikoli pa v Idriji ne bodo vedeli, koliko denarja so izgubili, ker je država zaletavo usahnila informacijsko raziskovalni center za živo srebro. Znanje - strokovnjaki so se bodisi upokojili ali prezaposlili - je izgubljeno, čeprav je država

podpisala Minamata konvencijo. Po njej pa je dolžna odstranjevati posledice strupenega živega srebra. Monitoring - geodetski, geomehanski, hidrološki in okoljski - opravlja 12-članska ekipa sama. Živosrebrove vode iz rudnika odteka v Idrijco, tla so polna strupov, obolevnost v Idriji pa je nadpovprečna. Tega v državi in Idriji sicer nikomur ni mar, v Tržaškem zalivu pa se vendarle čudijo, od kod vsaka leto nova poldruga tona strupa v njem. Priložnost za spopad s temi problemi z denarjem, ki ga EU v ta namen namenja, je država za večno zapravila.

Gospodarska družba v likvidaciji je draga, a vladi ni mar

Pač pa na papirju obstaja CUDHg, ki naj bi lani prevzel vzdrževanje rudnika, a to delo še vedno opravlja ekipa Rudnika v likvidaciji, ki je zanj zrel že drugo leto.

"Po pravici povem, da imam preobilice dela in negotovosti, ki se vleče že vse od začetka likvidacije rudnika, počasi dovolj. Če se razmere ne bodo uredile ...," je razočarana Dizdarevičevo.

Potem ko se je Vlada RS leta 2009 zaletela v likvidacijo rudnika, ko zanj zapiranje jame še ni bilo dozorelo, in je dve leti pozneje oblikovala CUDHg za zakonsko obvezno vzdrževanje državne in Unescove dediščine, se do lani ni zgodilo nič. Ko so Idrijčani sami poskrbeli za potrebno spremembo zakona o rudarjenju in vrsto let predlagali prenos vzdrževanja rudnika na cenejši CUD, je država stala križem rok. Pravzaprav je rudnik leta 2012 uvrstila na svoj seznam za prodajo in mu potem, ko je neumnost opravičila z administrativno napako, tri leta zapovrstjo odtegovala denar za vzdrževanje. Drag rudnik v

likvidaciji pa kljub opravljenemu tehničnemu pregledu, ki je pogoj za usahnitev, ostaja.

Bivši minister **Metod Dragonja** je bil edini vladni mož, ki je ugotovil, da rudnik, ki mora delovati po zakonu o gospodarskih družbah, državo stane neprimerno več, kot bi jo CUDHg. Če bi slednji opravljal še obvezni monitoring za preostale **naše** rudnike - **premogovnike** - v zapiranju in s tem omogočil njihovo likvidacijo, bi bil prihranek še znatnejši.

Država bo denar za vzdrževanje rudnika dala, a ne bo plačevala potratnosti

Medtem ko 12-članska ekipa zglede skrbi tudi za svojih pet stavb in se pripravlja na oddajo upravne v najem, priznava, da čisto vsega dela sama le ne zmore. Za vodenje po turističnem rudniku med vikendi najema študente. Plačilo, v postavki zaključnega računa nerodno zapisano kot "pravne in intelektualne storitve," pa se skriva v 70.000 evrih, ki o bili javnosti posredovani kot stroški za pravnike.

Lani je ekipa obiskala Almaden, s katerim imajo skupno svetovno dediščino živega srebra. *"Obisk in usklajevanja bi morali opraviti že zdavnaj, a za to nikoli nismo našli časa,"* je povedala Dizdarevičevo.

Obisk je bil plačan iz prodaje zemljišč in to ni prav. Z dediščino se ukvarja le deset in ne vseh 12 zaposlenih.

To in napačno razkriti stroški v medijih so zmotili tudi vlado. *"Vlada z ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo bo denar za vzdrževanje rudnika in monitoring zagotovila. Bo pa skrbno nadziralo stroške. Pa saj smo nedavno dali 600.000 evrov,"* je na obisku v Idriji dejala

Page: 19

Reach: 50000

Country: SLOVENIA

Size: 1600 cm2

3 / 6

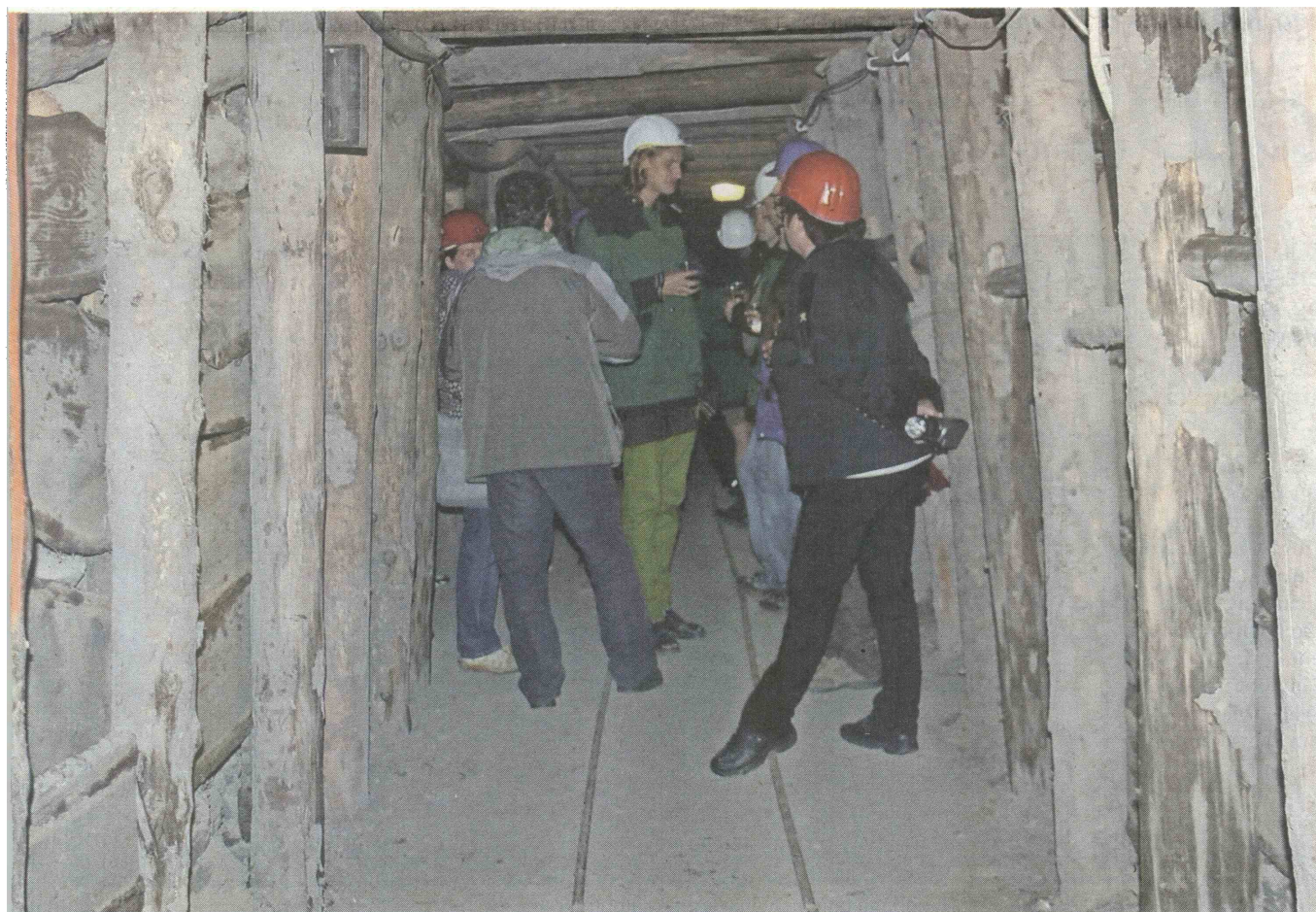
ministrica za kulturo **Julijana Bizjak Mlakar**.

Neodgovorjeno pa ostaja, zakaj vlada kot lastnica rudnika stroškov ni nadzirala doslej, zakaj v svetu mrtvega CUDHg zaman sedijo predstavniki treh vladnih ministrstev, zakaj že leta vleče likvidacijo Rudnika in z njo birokratsko draginjo niti, zakaj ne spoštuje lastnih

zakonov. Likvidacijski upravitelj mag. **Marko Cigale** že drugo leto čaka samo na to, da bo moro prekinila, CUDHg omogočila zakonito delo in rudnik končno likvidirala. "V vsej tej zmedi je vendarle velika sreča, da Rudnik ni likvidiran in je lahko lani prodal veliko premoženja. Vlada je namreč 600.000 evrov, torej ne

688.000, kolikor pišejo mediji, za lanska dela dala septembra. Prej smo in tudi sedaj delamo z lastnim denarjem ob podpori likvidacijskega upravitelja. Brez njega bi bili že na cesti, dvesto metrov pod površje globoko razpredena jama in Idrija pa ..." stavka ni zaključila Dizdarevičeva.

SAŠA DRAGOŠ

Tesarbe in vse poti v turističnem rudniku z 18.000 obiskovalci morajo biti brezhibno vzdrževane.

Page: 19

Reach: 50000

Country: SLOVENIA

Size: 1600 cm2

4 / 6

Gordan Stepančič je delovni dan začel kot rudar v jašku Inzaghi, zaključil pa kot škrat Berkmandelc v turističnem rudniku.

Page: 19

Reach: 50000

Country: SLOVENIA

Size: 1600 cm2

5 / 6

Tatjana Dizdarević in Robi Majnik pred goro zakonskih programov z obveznimi nalogami za zagotavljanje varnosti Idrije z vzdrževanjem in monitoringom rudnika.

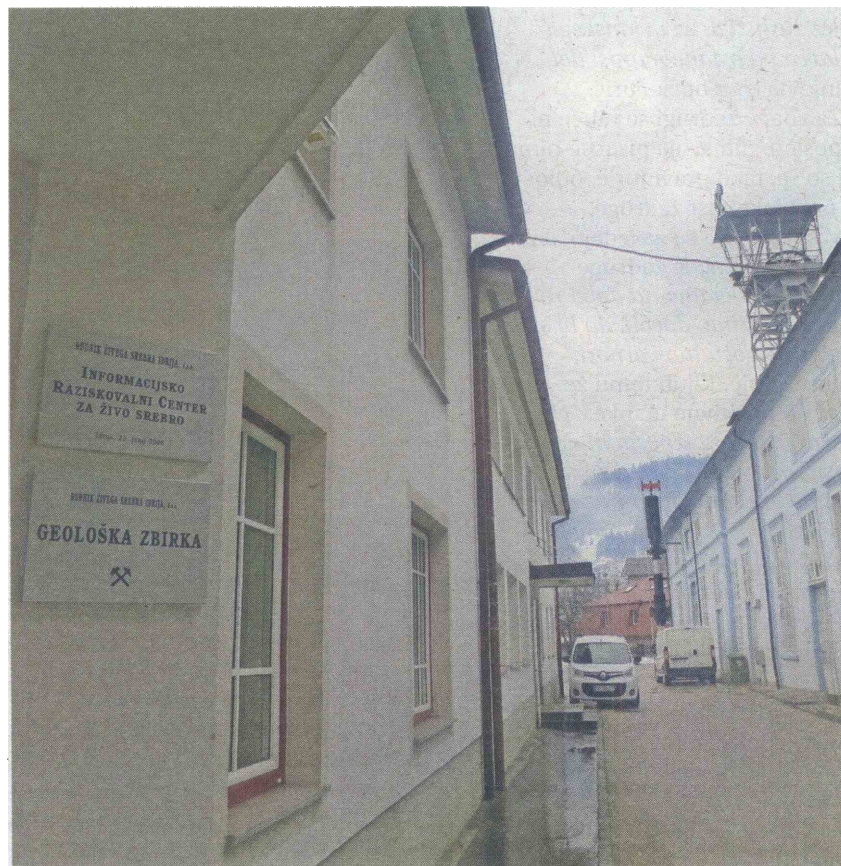
Page: 19

Reach: 50000

Country: SLOVENIA

Size: 1600 cm2

6 / 6

V spomin in opomin na izgubljene priložnosti za spopad s posledicami strupenega živega srebra na lepo vzdrževanih rudniških stavbah ostaja naslovna tabla ugaslega informacijskega centra.